

FAGUTVIKLING

Heldigital opplæring skal gi kompetanseløft og økt trygghet for mentorer

Helsepersonell i kommunehelsetjenesten har videreutviklet kompetansen sin gjennom det nye digitale mentoropplæringsprogrammet.

Lucie Furulund

Høgskolelektor

Seksjon for sykepleie, Fakultet for helse- og sosialvitenskap, Høgskolen i Innlandet

Unni Høsøyen

Universitetslektor

Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier, OsloMet - storbyuniversitetet

Digital teknologi

lindrende behandling

Sykepleien 2023;111(91422):e-91422

DOI: [10.4220/Sykepleiens.2023.91422](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2023.91422)

Hovedbudskap

Kommunene har behov for ansatte med kompetanse i veiledning. Derfor er det utviklet en helhetlig opplæring for mentorer i opplæringspakken «Lindrende behandling og omsorg ved livets slutt». Læringsarbeidet skal styrke mentorene i mentorrollen og består av selvstudium og lokalt mentorarbeid kombinert med praktiske webinarer. Grunnleggende kompetanse i gruppeveiledning vektlegges. Ved å benytte arbeidsplassen som læringsarena skapes en kultur for utvikling. Det er en metodikk som kan benyttes på mange områder i kommunene.

Høgskolen i Innlandet (HINN) har i samarbeid med Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) og på oppdrag fra Helsedirektoratet utarbeidet en heldigital mentoropplæringspakke innen lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

Erfarne mentorer og avdelingsledere i sykehjem og hjemmetjenesten har bidratt, kvalitetssikret og gjennomført et pilotprosjekt rundt det faglige innholdet i mentoropplæringspakken. Deltakerne får med seg en kompetanse som de også kan bruke i andre veiledersituasjoner.

Opplæringen kan brukes i arbeidshverdagen

Det faglige innholdet er delt inn i fem moduler. Hensikten med mentoropplæringen er å styrke mentorene i deres utøvelse av mentorrollen når de leder grupper med kandidater på egen arbeidsplass. I læringsarbeidet legges det vekt på grunnleggende kompetanse i veiledning, læring, refleksjon og samarbeid i grupper.

Mentoropplæringspakkens læringsmateriale er tilgjengelig via læringsplattformen Canvas. Modulene består av faglige sider med filmer, øvelser og spørsmål til ettertanke. Læring i denne sammenhengen forstås som en prosess, der refleksjon over erfaringer bidrar til å skape mening (1).

Opplæringen er heldigital, praktisk rettet og kan anvendes i egen arbeidshverdag. Det er ingen eksamen. Det individuelle studiearbeidet kombineres med lokalt mentorarbeid og med en serie av lærings- og refleksjonswebinarer i læringsgrupper.

Læring skjer i en sammenheng. Gjennom systematisk refleksjon skal mentorene ta stilling til det de møter i det gruppebaserte veiledningsarbeidet. De skal kople sine erfaringer med ny kunnskap og på den måten utvikle seg videre.

Mentorene bidrar både til faglig og personlig vekst og utvikling hos kandidatene.

Mentor defineres i denne sammenhengen som en veileder og en rollemodell. Mentor støtter kandidaten i vedkommendes utvikling og læring på egen arbeidsplass, og kandidatene samles i grupper for å dele erfaringer og lære av hverandre. Mentor er ofte en kollega som deler sin kunnskap og erfaringer. Mentorer er gjerne sykepleiere eller helsefagarbeidere med kompetanse eller interesse for lindrende behandling og palliasjon (2).

Mentorene har ansvar for å samle grupper og dele erfaringer. De er støttende personer med praksisbasert dømmekraft. Mentorene bidrar både til faglig og personlig vekst og utvikling hos kandidatene – og til endringsarbeid på arbeidsplassen. På denne måten bidrar de med kunnskapsutvikling og kompetanseløft på egen arbeidsplass (3).

Opplæringspakken er rullet ut i alle fylker

Kommunene har behov for ansatte med kompetanse i veiledning (4). Opplæringspakken i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt ble rullet ut i 2018. Mentoropplæringen for mentorer som veileder gruppesamlinger med kandidater, har siden foregått lokalt og i regi av Utviklingscenteret for sykehjem og hjemmetjenester (USHT).

Et PDF-hefte ble utviklet til bruk i mentoropplæringen. Her beskrives roller, ansvar og forslag til organisering, struktur og innhold. Heftet er tilgjengelig via en modul i den digitale opplæringspakken i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

Helsedirektoratet har i 2018 gitt to av landets USHT-er, Buskerud og Hedmark, ansvaret for distribusjon av opplæringspakken i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt (5). Det har foregått fortløpende og omfattende utrulling av opplæringspakken til alle fylkene i landet, som videre spredte kompetansetiltaket til sine kommuner.

Mentoropplæringen har sammen med den digitale opplæringen i lindrende behandling fremstått som en nasjonal modell for kompetanseheving i kommunehelsetjenesten. USHT-ene har frem til 2020 hatt en sentral rolle som pådriver for tiltakene. USHT-ene markedsførte opplæringen overfor kommuner, sto for rekruttering og oppfølging av de lokale mentorene, var en tilrettelegger for mentoropplæringen og koordinerte og fulgte opp kommunenettverket (2).

Nye midler er satt av til mentoroppfølging

Mange kommuner har prøvd ut opplæringspakken både i sykehjem og i hjemmesykepleien, og de finansierte kompetansehevingen med midler fra Omsorgsplan 2015 og Kompetanseløft 2020 (6). Tilbakemeldingene på opplæringspakken og den nasjonale modellen har vært gode, og flere ansatte i kommunehelsetjenesten har videreutviklet kompetansen sin (7).

De to siste årene har USHT manglet midler til å rekruttere og følge opp mentorer. Kommunene har derfor fått varierende eller manglende tilbud om mentoropplæring og -oppfølging av sine mentorer. Den digitale mentoropplæringspakken er utviklet i 2022 på oppdrag fra Helsedirektoratet og skal sikre at mentorene som leder grupper, får opplæring i mentorrollen og informasjon om bakgrunn, mål og hensikt med kompetansetiltaket i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

De pedagogiske og tekniske løsningene er moderne og fremtidsrettede.

Fra 2023 blir det igjen mulig for USHT-ene å søke på midler for å kunne gjenoppta pådriverrollen for mentoroppfølging (4). Midler kan søkes på gjennom satsingen Kompetanseløft 2025.

Den nyutviklede mentoropplæringspakken skiller seg fra den tradisjonelle mentoropplæringen ved at den er heldigital, har oppmeldingsfleksibilitet, er praksisrelevant og lokalt tilpasset. De pedagogiske og tekniske løsningene er moderne og fremtidsrettede. Kommuner som har grupper med kandidater i den digitale opplæringspakken «Lindrende behandling og omsorg ved livets slutt», får nå mulighet til å heve kompetansen til sine mentorer uavhengig av USHT-enes opplæringstilbud.

Målet er bedre gruppeveiledning

Den nye digitale mentoropplæringspakken skal styrke mentorene i utøvelsen av mentorrollen når de leder grupper med kandidater på egen arbeidsplass. Målgruppen for opplæringen er mentorer som gjennomfører den digitale opplæringen i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt (8). En mentor er ofte en fagperson som er utpekt av sin leder til å utøve mentorrollen.

Det er en forventning om at mentorene har interesse for fagfeltet, og at de har eller må skaffe seg kjennskap til opplæringspakken i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Den første modulen i mentoropplæringspakken handler derfor om dette kompetansetiltaket. En forutsetning er god kjennskap til og faglig kompetanse innen lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

Det forventes engasjement og vilje til å utvikle seg og videreutvikle veiledningskompetansen gjennom selvstudier og refleksjon over eget mentorarbeid. Videre forventes vilje til å sette ord på det en gjør, og at en deler erfaringer i lærings- og refleksjonswebinarer med andre mentorer.

En mentor er også en pådriver og inspirator

En som er mentor, har ansvar for å organisere og lede gruppesamlinger med kandidater. Mentor tar ansvar for fremdrift og kvalitet i læringsarbeidet. Det kan gjøres ved å lede og strukturere samtaler i gruppen, legge til rette for erfaringsdeling mellom kandidater, stille oppfølgingsspørsmål og sørge for at alle når frem med sine synspunkter.

Videre handler mentorarbeid om å påse at gruppen har søkelys på målene og legger til rette for refleksjonsarbeid (3). En mentor er også en pådriver og inspirator for kandidatene mellom gruppesamlingene. På den måten bidrar mentor til læringslyst og til å forebygge frafall. I mentoropplæringspakken legger vi derfor vekt på grunnleggende kompetanse i veiledning, forståelse av hvordan læring foregår, refleksjon og samarbeid i grupper.

I den digitale mentoropplæringspakken er det ingen eksamen.

I den digitale mentoropplæringspakken er det ingen eksamen. Mentorene blir utfordret på spørsmål til ettertanke etter hver fagside i modulen og får i oppgave å skrive et refleksjonsnotat. Refleksjonsnotatet er en inngangsbillett til lærings- og refleksjonswebinarene. De gjennomføres som en serie av tre webinarer, med noen ukers mellomrom.

Mentorene som deltar i webinarrekken, danner en refleksjonsgruppe. Refleksjonene relateres til mentorenes eksempler fra egen veiledningspraksis eller til tematikken i filmene i opplæringspakken. Det er refleksjoner over egen veiledningspraksis som bidrar til videreutvikling av kompetanse (9). I refleksjonsgruppene diskuteres det nye tiltak som de kan prøve ut på arbeidsplassen.

FAKTA

Kunnskap:

- teoretisk kunnskap om mentorrollen og veiledningsmetodikk
- teoretisk kunnskap om motivasjon og mestring

Ferdigheter:

- kan anvende mentorrollen til å bygge relasjoner til kandidatene
- kan anvende veiledningsverktøy til å skape refleksjon og undring hos kandidatene

Generell kompetanse:

- kan reflektere rundt etikk og makt i mentorrollen
  - kan skape personlig vekst og utvikling hos kandidatene
-

Slik er innholdet i de ulike fagmodulene

Det faglige innholdet består av fem moduler. Modulene 1–4 er selvstendige moduler satt sammen til en læringssti. Modul 5 er lærings- og refleksjonswebinarer. Generelt kjennetegnes læringsarbeidet av innsats og investert tid til å lese og jobbe seg gjennom de ulike sidene i modul etter modul. Når hele læringsstien er gjennomgått, kan en navigere fleksibelt mellom fagsidene.

Modul 1 handler om den digitale opplæringspakken i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Mentorene som har god kjennskap til den, kan «hoppe over» til selve veiledningsmodulene. I modul 2 blir veiledningsprosessen forklart. Her kan mentorene reflektere over hva læring og veiledning er, eller hvordan de kan lage en god struktur og avklare forventninger med kandidatene.

Mentoropplæringen er tilgjengelig på PC, nettbrett og mobiltelefon.

I modul 3 får mentorene praktiske eksempler og tips til hvordan de kan stille gode refleksjonsspørsmål.

Veiledningsmetodikk er tema her. Det faglige innholdet i modul 4 handler om bevissthet rundt makt og etikk i mentorrollen samt hvordan man bygger relasjoner og skaper godt samspill i en gruppe.

Modulen med anbefalt litteratur har mange tips til fordypning og er løpende tilgjengelig. Filmene som er brukt i opplæringspakken, er korte, har norsk undertekst og er utarbeidet i samarbeid med erfarne mentorer med god kjennskap til opplæringspakken i lindrende behandling. Mentoropplæringen er tilgjengelig på PC, nettbrett og mobiltelefon. Oppmelding foregår via nettsidene til Høgskolen i Innlandet.

Selvstudier kombineres med webinarer

Modulstrukturen kombinerer selvstudier og lærings- og refleksjonswebinarer. Mentoropplæringen er praktisk rettet, har faglige sider med konkrete tips og eksempler, spørsmål til ettertanke og egenrefleksjon. Tidsbruk for selvstudier er estimert til 15 timer. Lærings- og refleksjonswebinarene varer i to timer per webinar. Webinarer gjennomføres flere ganger i året, og det er mulig å delta flere ganger.

Mentorene selv bestemme hvor mye tid de investerer i selvstudiedelen og hvordan de benytter seg av læringsmaterialet. Vi anbefaler å melde mentorene opp til mentoropplæringen selv om det ikke foregår veiledning av grupper i kommunen der og da.

Helsedirektoratet skal våren 2023 lyse ut kompetansehevende midler for opplæringspakken i lindrende behandling. Mentorer som har kjennskap til kompetansetiltaket i lindrende behandling, og som har veiledningskompetanse, kan bli ledere av gruppene som tar opplæring i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

Kommunene rekrutterer selv ansatte som har behov for opplæring, og deler dem i læringsgrupper. I fagartikkelen (2) beskriver vi hvordan mentorenes arbeid kan foregå og hvordan kandidatgrupper kan settes sammen, også på tvers av avdelinger eller kommuner.

Erfarne mentorer forteller

I den nye digitale mentoropplæringen er det spilt inn flere korte filmer. I filmene deler tre erfarne mentorer sine erfaringer med mentorrollen og med den digitale opplæringspakken i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

De gir konkrete tips til nye mentorer om hvordan de kan ta fatt på oppgaven og hvilken veiledningsform som kan være hensiktsmessig og gjennomførbar i en travel arbeidsdag i kommunehelsetjenesten.

Christine Flygel Kråkenes fra Bergen kommune forteller:

«Den digitale opplæringspakken er en utrolig flott gavepakke til kompetanseheving for helsearbeidere».

Melissa Ann Barone fra Askøy kommune sier:

«Jeg ber alltid om tilbakemelding på hvordan gruppesamlingen har vært».

Når det gjelder læringsarbeidet, forteller Olaug Lee Aasgard fra Alver kommune:

«Det er ikke jeg som skal undervise dem».

Ved å benytte arbeidsplassen som læringsarena skapes en kultur for utvikling og læring (10). Erfarne mentorer forteller at denne måten å jobbe på gir ringvirkninger ut over egen avdeling, og arbeidsplassen utvikler seg til å bli en lærende organisasjon.

Det er ønskelig å fortsette med kompetansehevende tiltak innenfor lindrende behandling.

Lokale mentorer blir utfordret på faglig kvalitet. Deres veiledningsarbeid skal bidra til at kandidatene som gjennomfører kompetanseheving innen lindrende behandling, gjennomfører opplæringen og opplever læringsarbeidet som relevant. Det vil igjen heve kvaliteten på helsetjenestene til pasientene som mottar lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

Regjeringen skal i løpet av 2023 legge frem en stortingsmelding om «Bo trygt-reformen», som er en videreføring av «Leve hele livet-reformen». Det betyr at det er ønskelig å fortsette med kompetansehevende tiltak innenfor lindrende behandling. Kommunene kan søke tilskuddsmidler hos statsforvalteren.

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester er en lokal ressurs hvor kommunene kan søke råd og veiledning. Tett oppfølging av mentorene lokalt vil hindre frafall og styrke mentorene i rollen mens de gjennomfører digital mentoropplæring. Den nye digitale mentoropplæringen er skapt for å bidra til kompetanseutvikling innenfor veiledning og til økt trygghet i mentorrollen.

Forfatteren oppgir ingen interessekonflikter.

SKJERMBASERT: Mentoropplæringen består av blant annet praktiske webinarer. Opplæringen er...

LES MER ▾

1. Illeris K, Mikkelsen P, Damkjær R. Tekster om læring. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag; 2000.
2. Furulund L, Løhren M, Litleré Rydgren T. Ny digital opplæring i omsorg ved livets slutt. Sykepleien Forskning. 2018;106(65377):e-65377. DOI: [10.4220/Sykepleiens.2018.65377](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2018.65377)
3. Furulund L, Høsøien U, Iversen ES, Dueland B. Veilederheftet: en praktisk guide til god veiledning. 3. utgave. Oslo: Kommuneforlaget; 2022.
4. Meld. St. (2019-2020). Lindrende behandling og omsorg: Vi skal alle dø en dag. Men alle andre dager skal vi leve. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet; 2020.
5. Helse- og omsorgsdepartementet. Kompetanseløft 2025. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet; 2022. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/d9861c8a33dc4b2291a8a41d1ecfdc78/kompetanseloft-2025-2.pdf> (nedlastet 13.02.2023).
6. Helse- og omsorgsdepartementet. Omsorgsplan 2015. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet; 2015. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/hod/vedlegg/omsorgsplan_2015/sartrykk_omsorgsplan_2015.pdf (nedlastet 13.02.2023).
7. Kompetansebroen, Furulund L. Digital opplæringspakke i lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Nordbyhagen: Kompetansebroen; 2022. Tilgjengelig fra: <https://www.kompetansebroen.no/digital-opplaeringspakke-i-lindrende-behandling-og-omsorg-ved-livets-slutt?o=inlandet> (nedlastet 13.02.2023).
8. Helsedirektoratet. Opplæringsressurser – lindrende behandling [Internett]. Oslo: Helsedirektoratet; 2022 [oppdatert 04.05.2022; hentet 13.02.2023] Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/tema/palliasjon/opplaeringsressurser-lindrende-behandling>
9. Schön DA. The reflective practitioner: how professionals think in action. London: Avebury; 1991.
10. Filstad C. Organisasjonslæring: fra kunnskap til kompetanse. 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget; 2022.